

ніж це було раніше, володіти новими здатностями, спроможностями, якостями, для того, аби бути здатним у сучасному світі забезпечити належний захист прав.

З огляду на це, на думку науковців, важливо вже на початку навчання майбутніх юристів на перших курсах звернути увагу на формування правової свідомості майбутніх юристів. Розвиток у них ініціативного мислення, творчого підходу до майбутньої праці та усвідомлення значимості у їх світоглядних поглядах такої якості як справедливість.

Також, на думку фахівців, реформування юридичної освіти має сприяти європейський досвід удосконалення економічних гарантій права на освіту в Україні. Так, для удосконалення економічних гарантій права на освіту в Україні в контексті європейського досвіду пропонується: розвивати багатоканальну систему фінансового забезпечення освіти в Україні; посилювати інноваційну складову освіти, зокрема, створюючи навчально-науково-виробничі комплекси, які забезпечать інтеграцію освіти, науки та виробництва; активізувати участь підприємств у фінансуванні навчальних закладів шляхом унормування податкових пільг. При цьому альтернативне інвестування освітніх закладів жодним чином не повинно підміняти собою бюджетне або призводити до скорочення державних видатків.

Крім цього, одним із шляхів удосконалення у процесі реформування юридичної освіти та підвищення її якості є запровадження проходження незалежного тестування на вступ до магістратури. Ідея вступу на магістратуру, який відбувається за правилами самого ВНЗ, не потребує змін законодавства, а лише вимагає прийняття відповідних локальних актів. Цей експеримент передбачав враховувати й те, що корупційні акценти при вступі змістилися з бакалаврату на магістратуру, тому ініціатори експерименту сподівалися подолати це явище завдяки якісному тестуванню.

Отже, удосконалення юридичної освіти повинно бути зосереджено, перш за все, на реалізацію практичної спрямованості навчання, результатами якого має бути оволодіння достатнім рівнем знань, які б надавали можливість майбутнім фахівцям вирішувати конкретні завдання їх майбутньої практичної діяльності.

ЕКОЛОГІЧНА ОСВІТА В ЕКОЛОГІЧНІЙ ДЕРЖАВІ: СУЧАСНІ ПРАВОВІ ОРІЄНТИРИ

А.А. Слєпченко

Останніми роками у світовій практиці державотворення все частіше фігурує поняття «екологічна держава», яке є досить новим як для сучасного правознавства загалом, так і для доктрини вітчизняного екологічного права. На думку деяких європейських вчених, набуття країнами статусу «екологічних» є «мейнстримом» сучасного державотворення, а сучасний конституціоналізм виразно прямує у напрямку екологізації. Зазначені тенденції виразно проявляються і у вітчизняній політико-правовій дійсності. Так, на засіданні Конституційної Асамблеї України 21 червня 2013 р. обговорювалося питання доповнення терміном «екологічна держава» статті 1 Конституції України. Дослідження явища «екологічна держава» та пропозиції щодо доповнення Преамбули Конституції та статті 1 терміном «екологічна держава» стають новаціями сучасних дисертаційних еколого-правових досліджень.

Тісно пов'язаним із формуванням екологічної держави є процес екологізації правової системи та законодавства України, який визнається сьогодні одним із сучасних орієнтирів правового розвитку. Під екологізацією права в доктрині екологічного права розуміється проникнення, трансформація екологічного підходу в правові галузі та правові норми. Екологізація є важливим принципом

екологічного права і впливає, зокрема на екологізацію методів правового регулювання, а також на екологізацію норм інших галузей права, які разом входять до правової екології.

Розбудова екологічної держави, яка поки що може вважатися лише цільовою моделлю у державному управлінні в сучасній Україні, та екологізація правової системи, неможливі без екологізації освіти та формування відповідного рівня екологічної та еколого-правової свідомості, культури та мислення окремих громадян, посадових і службових осіб, у тому числі найвищого рівня, наукової спільноти та суспільства загалом.

Як відомо, глобальна екологізація освіти та розвиток освіти в інтересах сталого розвитку беруть свій початок в міжнародному природоохоронному співробітництві, активним учасником якого є наша держава. Договорами України з ЮНЕСКО, а також з Європейським Співтовариством та його державами-членами передбачено співробітництво в сфері екологічної освіти. Зокрема, в Протоколі про співпрацю між Україною та Організацією Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури (ЮНЕСКО) від 13 квітня 1991 р. зазначається про те, що «питання екологічної освіти та виховання населення в дусі екологічної етики, створення загальнонаціональної системи такого освіти на всіх рівнях набули особливої важливості для України», яка має зробити внесок в діяльність ЮНЕСКО в розробці проблем екологічної етики. У ст. 63 «Навколишнє середовище» Угоди про партнерство та співробітництво між Україною та Європейським співтовариством і його державами-членами, ратифікованої Законом України від 10 листопада 1994 р., було закріплено положення про те, що сторони будуть в цілях боротьби з погіршенням стану довкілля розвивати і зміцнювати співробітництво, включаючи питання екологічної освіти та виховання. Як свідчить сьогодні, актуальність даної проблеми неухильно зростає, тому цілком логічно, що співпраця між Україною і Європейським Союзом в галузі освіти і навчальної підготовки в області охорони навколишнього середовища закріплена і в Угоді про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії та їх державами-членами, ратифікованим Законом України від 16 вересня 2014 р. (ст. 361 Угоди про асоціацію).

У національному законодавстві у якості правового орієнтиру подальшого розвитку екологічної освіти в Україні виступає сьогодні Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 р, схвалена Указом Президента України від 25 червня 2013 р., в якій закріплено такий стратегічний напрям розвитку освіти в Україні, як екологізація. Крім того, повинна бути здійснена модернізація змісту освіти, яка визнана одним з основних напрямків реалізації зазначеної Стратегії. За своїм змістом така модернізація передбачає необхідність підготовки фахівців для сталого розвитку з новим екологічним мисленням.

Відображенням процесу поступової екологізації галузевого освітнього законодавства стало закріплення у Законі України «Про вищу освіту» від 1 липня 2014 р. серед основних завдань вищих навчальних закладів такого завдання, як формування особистості шляхом правового та екологічного виховання (ст. 26). Крім того, у чинному Законі України «Про освіту» закріплюється юридичний обов'язок педагогічних та науково-педагогічних працівників виховувати у дітей та молоді дбайливе ставлення до природного середовища країни (ст. 56). Зазначені норми є нічим іншим, як проявом екологізації правового статусу вищого навчального закладу, та, відповідно, науково-педагогічних працівників, і поширюються на усіх із вказаних суб'єктів, незалежно типу, форми, від галузі знань та спеціальності, в тому числі, і на юридичні вищі навчальні заклади та їх науково-педагогічний персонал.

Черговою важливою віхою на шляху екологізації вищої освіти в Україні стало Рішення колегії Міністерства освіти і науки України «Про екологізацію вищої освіти України з метою підготовки фахівців для сталого розвитку», затверджене протоколом № 10 / 5-4 від 27 листопада 2015 р. Зазначена колегія постановила вважати екологізацію вищої освіти в Україні одним із пріоритетних напрямів діяльності Міністерства освіти і науки України та всіх навчальних закладів незалежно від їх форм власності та підпорядкування (п. 2).

Важливо відмітити, що у законопроекті про освіту, який наразі розглядається у Верховній Раді України та готується до 2-го читання, сам зміст поняття «освіта» генетично пов'язується із сталим розвитком. У преамбулі зазначається, що метою освіти є, зокрема, забезпечення сталого розвитку України та її Європейського вибору. Крім того у ст. 5 зазначено, що фінансування освіти є інвестицією у сталий розвиток. Поява терміну «сталий розвиток» у законопроекті про освіту є знаковою подією, оскільки це перший випадок закріплення даного поняття в освітянському законі. До сих пір розвиток екологічної освіти в інтересах сталого розвитку України був передбачений у Законі України «Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики на період до 2020 року» від 21 грудня 2010 р., та у Національному плані дій, ухваленому на виконання даної Стратегії.

У зв'язку з цим перед юридичною наукою та освітою постає ряд завдань, таких, як посилення правових досліджень у галузі екологізації освіти, яку, на нашу думку, можна розглядати як врегульовані нормами права суспільні відносини в сфері реформування освітньої системи України шляхом впровадження обов'язкової екологічної освіти в інтересах сталого розвитку та реалізації права громадян на екологічну освіту. Наступним завданням може бути вироблення концепції впровадження екологічної освіти та виховання в інтересах сталого розвитку у системі вітчизняної юридичної освіти. У такій концепції доцільно передбачити поняття, зміст, форми, методи та інші аспекти екологічного виховання в інтересах сталого розвитку. І третім – не менш важливим – завданням має бути розробка концепції еколого-правового виховання та просвітництва для неюридичних галузей знань та напрямів підготовки, спеціальностей, професій.

Таким чином, екологізація освіти як складне екологічне соціально-правове явище є невід'ємною частиною сучасної правової реальності, правового життя і повинна стати предметом вивчення не тільки еколого-правової, але й інших правових наук. З об'єктивної точки зору, екологізація освіти може розглядатися в якості правового інституту – комплексної міжгалузевої правової спільності, який знаходиться на даний час в процесі формування. У зазначений інститут доцільно включити: по-перше, норми конституційного та екологічного права, які закріплюють суб'єктивні права громадян: право на освіту, право на одержання екологічної освіти та на екологічну інформацію; по-друге, юридичний обов'язок певних категорій осіб отримати екологічну освіту; по-третє, норми законодавства про освіту та інших галузей права, що регулюють організацію освітньої системи України, а також норми, що закріплюють інституційно- і функціонально-правові основи реформування освіти в Україні.

КОНЦЕПЦІЯ РОЗВИТКУ ЮРИДИЧНОЇ КЛІНІЧНОЇ ОСВІТИ

А.М. Удод

Створення та розвиток юридична клініка отримала в 1996 році на базі економіко-правового факультету Донецького державного університету. Основною метою юридичної клініки було надання безоплатної юридичної допомоги